

τριαρχην προχειρίσιν παιδὸς ἑκκαίδεκαέτους, ἐνῶ διὰ τὴν εἰς ἀπλοῦν ὑποδιάκονον προχειρίσιν ἀπῆρτετο ἡλικία κατὰ μὲν τὸν 15 κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου ἐτῶν εἴκοσι, κατὰ δὲ τὴν 123 νεαρὰν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, κεφ. 13, εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν. Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ὁμως ὑπερευχαριστηθεῖσα διὰ τὴν πτώσιν τοῦ φοβεροῦ αὐτῆς ἀντικάλου οὐδὲν εἶπε περὶ τῆς ὄντως ἀτόπου ἐκλογῆς τοῦ διαδόχου του ἀλλὰ περιορίσθη νὰ κορέσῃ τὸ ἄσπονδον αὐτῆς μῖσος κατὰ τοῦ Φωτίου, καίτοι πεπτωκός, ἐπιμένουσα ὅτι, ἐπειδὴ οὗτος ἀκύρως χειροτονηθεὶς δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποληφθῆ εἰμὴ ὡς ἀπλοῦς λαϊκός, εἶπετο ἀναγκαιῶς ὅτι καὶ πάντες οἱ ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντες ἦσαν λαϊκοὶ ἀπλοῖ. Αἱ χειροτονίαι τῶν ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου ὅσοι ἐτελέσθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἐννέα καὶ ἐπέκεινα ἔτη τῆς δευτέρας τοῦ Φωτίου πατριαρχίας ἦσαν τοσοῦτον πολυάριθμοι ὥστε ἡ ἀκύρωσις αὐτῶν δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ ἐπαγάγῃ δεινοτάτην καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολὴν ἀναστάτῳσιν. Τοῦτο εἶναι τόσον βέβαιον ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ περιλιπόμενοι ἰγνατιανοί, οἵτινες ἀνεκλήθησαν ἤδη ἐκ τῆς ἑξορίας καὶ ἀπελάμβανον μὲν τὴν ἰδιάζουσαν τῆς Ρώμης εὐνοίαν ἐμίσουν δὲ ὅσον καὶ αὐτὴ τὸν Φώτιον, ἠναγκάσθησαν νὰ παραστήσωσιν εἰς τὸν πάπαν Στέφανον ὅτι εἶναι ἀπαραίτητος ἀνάγκη νὰ οικονομηθῆ τὸ πρᾶγμα· ἐνῶ, ἂν ὁ πάπας Στέφανος ἐστηλίτευε τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὁμωνύμου ἀηλικίου πατριάρχου, οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ, ἀντιτάξῃ εἰς τὴν τοιαύτην διαμαρτύρησιν ἀντίρρησιν τινα εὐλογον. Πλὴν τούτου ἀφήνοντες κατὰ μέρος τὸ περὶ τῆς ἐγκύρου ἢ ἀκύρου χειροτονίας τοῦ Φωτίου ζήτημα παρατηροῦμεν, ἐπόμενοι τῇ γνώμῃ ἣν ἐξέφερον ὁ Πίχλερ, ὅτι πᾶσα περὶ τούτου ἀμφισβήτησις ἐκ μέρους τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἀπέβαινε ἐντελῶς ἀτοπος, ἀφοῦ ὁ Ἰωάννης Η' ἐπισήμως ἀνεγνώρισε τὸν Φώτιον ὡς πατριάρχην, καὶ πανηγυρικῶς μετ' αὐτοῦ ὡς τοιοῦτος συνέπραξεν. Οὐδὲν ἦττον ὁ διαδεξάμενος τὸν πάπαν Στέφανον Φορμόζος, 891, ἐπέμεινε ἀξιῶν ὅτι οἱ ὑπὸ τοῦ Φωτίου χειροτονηθέντες, καὶ ἂν ζητήσωσι συγγνώμην, δὲν ἠμποροῦν νὰ γίνωσι δεκτοὶ εἰς τοὺς κόλλους τῆς Ἐκκλησίας εἰμὴ ὡς ἀπλοῖ λαϊκοί. Ἐννοεῖται ὅτι εἰς τοιοῦτους παραλογισμοὺς ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐνδώσῃ. Ὅθεν ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἀντωνίου Β' τοῦ ἐπικαλουμένου Καυλέα, ὅστις διεδέξατο τὸν πατριάρχην Στέφανον ἀποθανόντα τῷ 893, συνεκροτήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλη σύνοδος ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ ἀπορρίψῃ τὴν τοῦ Φορμόζου ἀπόφασιν, ἀτοφεύγουσα ὁμως κατὰ τὰ λοιπὰ πᾶσαν ἄμεσον πρὸς τὴν Ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν ρῆξιν. Καὶ ρῆξις μὲν δὲν ἐπῆλθεν ἀλλ' ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἐπέμενε ἀποκλείουσα τοὺς ὑπὸ τοῦ Φωτίου χειροτονηθέντας· προέβη μάλιστα ἔτι πλέον ἀποποιομένη νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ αὐτὰς τοῦ Ἀντωνίου τὰς χειροτονίας. Τὸ δὲ παράδοξον εἶναι ὅτι δὲν ἔπαυσε φέρουσα εἰς μέσον τοιαύτας ἀπαιτήσεις, ἐνῶ ἤρχισεν ἤδη ἐπικρατοῦσα πολλὰ ἀνωμαλία καὶ ἔξευτέλισις τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἐν Ρώμῃ ἀξιώματος ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Φορμόζου, ἐν διαστήματι δύο μόνων ἐνιαυτῶν, 896—898, πέντε πάπαι κατέλαβον τὸν ὑπατον τῆς Δύσεως θρόνον. Καὶ τὸ ἔτι παραδοξότερον, φαίνεται, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ Πίχλερ, ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία δὲν ἠθέλησε νὰ πειθῇ τὰς εὐλαβεῖς αὐτῆς πρὸς τὴν Δυτικὴν σχέσεις μέχρι τοῦ πατριάρχου Κηρουλαρίου, καίτοι εὐλογώτατα τῇ ἀληθείᾳ ἠδύνατο νὰ πράξῃ τοῦτο ὠφελουμένη ἐκ τῆς ἀθλίας ἐκείνης τῶν ἐν Ρώμῃ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καταστάσεως, ἧτις διήρκεσεν ἀδιακόπως σχεδὸν καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα, ἧτοι ἐπὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν περίπου ἑκατονταετηρίδα.

Οὐδέποτε κατέστη ἐμφανεστερον ὅποσον οἱ ἡμέτεροι ἐπεθύμουν τὴν διατήρησιν τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνότητος καὶ οὐδέποτε ἀνέδειξαν ἐπὶ τούτῳ πλείονα μακροθυμίαν καὶ ἀνοχήν. Ἐν Ρώμῃ ἀπὸ τοῦ 882 μέχρι τοῦ 1049, ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Η' μέχρι τοῦ Λέοντος τοῦ Θ', κατέλαβον τὴν ἀρχὴν 46 πάπαι, ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ δὲν ἀρχιερά-

